

6 Μαΐου 2021

Η Αειπάρθενος μητέρα του Θεού και Μητέρα των Χριστιανών

Ορθοδοξία / Θεολογία

Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Φλωρόφσκυ

Ολόκληρη η δογματική διδασκαλία για τη Δέσποινά μας μπορεί να συμπυκνωθεί μέσα σ' αυτά τα δύο ονόματά της: Μήτηρ Θεού και

Αειπάρθενος. Και τα δύο φέρουν τη σφραγίδα της αυθεντίας της οικουμενικής Εκκλησίας, μιας αυθεντίας πραγματικά οικουμενικής. Η Κ.Δ. μαρτυρεί σαφώς την εκ Παρθένου γέννηση, που έκτοτε έγινε αναπόσπαστο στοιχείο της καθολικής παραδόσεως. «Σαρκωθέντα εκ Πνεύματος Αγίου και Μαρίας της Παρθένου» είναι μια φράση του συμβόλου της πίστεως. Δεν είναι απλώς μια έκθεση ενός ιστορικού γεγονότος. Είναι ακριβώς μια έκθεση π ί σ τ ε ω ς, μια επίσημη ομολογία πίστεως.

Ο όρος «αειπάρθενος» τυπικά υποστηρίχθηκε από την Πέμπτη Οικουμενική Σύνοδο (553). Και «Θεοτόκος» είναι κάτι παραπάνω από ένα όνομα ή ένα τιμητικό τίτλο. Είναι μάλλον ένας δογματικός ορισμός σε μια μονάχα λέξη. Είχε γίνει η λυδία λίθος της αληθινής πίστεως και το διακριτικό σημάδι της Ορθοδοξίας ακόμη και πριν από τη σύνοδο της Εφέσου (432). Ήδη ο άγ. Γρηγόριος ο Ναζιανζηνός προειδοποιεί τον Κληδόνιο: «Εάν ένας δεν αναγνωρίζει τη Μαρία σαν Θεοτόκο είναι αποξενωμένος απ' το Θεό» (Επιστ. 101). Είναι γεγονός ότι το όνομα χρησιμοποιείτο πλατειά από τους Πατέρες του τετάρτου αιώνας ή πιθανόν και του τρίτου ακόμη (π. χ. απ' τον Ωριγένη, αν πιστέψουμε το Σωκράτη, Εκκλ. ιστορ., VII, 32, και τα κείμενα που σώθηκαν σε σειρές-catenaes π.χ. Εις Λουκάν, ομ. 6 και 7, εκδ. Rauer, 44.10 και 50.9). Βρισκόταν ήδη μέσα στην Παράδοση, όταν το πολεμούσαν και το αποκήρυτταν ο Νεστόριος κι οι οπαδοί του. Η λέξη δεν απαντά στη Γραφή, όπως ακριβώς και ο όρος «ομοούσιος» δεν απαντά. Αλλά, βεβαίως, ούτε στη Νίκαια ούτε στην Έφεσο καινοτομούσε και επέβαλλε η Εκκλησία ένα νέο άρθρο πίστεως. Διάλεξαν και χρησιμοποίησαν μια μη βιβλική λέξη, ακριβώς για να εκφράσουν και να προστατεύσουν μια εκ παραδόσεως πίστη και μια κοινή πεποίθηση αιώνων.

Είναι, βέβαια, αλήθεια ότι η Τρίτη Οικουμενική Σύνοδος ενδιαφέρθηκε πρωταρχικά για το Χριστολογικό δόγμα και δεν αποκρυστάλλωσε καμιά ειδική Μαριολογική διδασκαλία. Αλλ' ακριβώς γι' αυτό το λόγο έπρεπε να εκλεγεί και να τεθεί απ' εδώ κι εμπρός σαν απόλυτο κριτήριο χριστολογικής ορθοδοξίας ένας Μαριολογικός όρος, που να χρησιμεύει για δογματικό σύνθημα στη Χριστολογική συζήτηση. Ήταν, πράγματι, μια λέξη— κλειδί για όλη τη Χριστολογία. «Αυτό το όνομα», λέει ο άγ. Ιωάννης ο Δαμασκηνός, «περιέχει όλο το μυστήριο της ενσαρκώσεως». Όπως πολύ ωραία το τοποθετεί ο Petavius: *Quem in Trinitatis explicando dogmate omoousion vox, eumden hoc in nostro Incarnationis usum ac principatum obtinet theotokon homen.* Το κίνητρο και ο σκοπός μιας τέτοιας εκλογής είναι φανερά. Ποτέ δεν μπορεί το χριστολογικό δόγμα να εκτεθεί επαρκώς και με ακρίβεια, αν δεν συμπεριλάβει μια οποιαδήποτε οριστική διδασκαλία για τη μητέρα του Χριστού.

Στην πραγματικότητα όλες οι Μαριολογικές αμφιβολίες και τα λάθη του καιρού μας οφείλονται σε τελευταία ανάλυση σε μια πλήρη ακριβώς χριστολογική σύγχυση. Αποκαλύπτουν μια δυσοίωνα «σύγκρουση μέσα στην ίδια τη Χριστολογία». Δεν υπάρχει χώρος για τη Μητέρα του Θεού σε μια ελλιπή χριστολογία. Οι Διαμαρτυρόμενοι θεολόγοι απλώς δεν έχουν να πουν τίποτε για εκείνη. Όμως το ν' αγνοείς τη Μητέρα σημαίνει ότι παρερμηνεύεις τον Υιό. Απ' το άλλο μέρος, το πρόσωπο της ευλογημένης Παρθένου μπορούμε να κατανοήσουμε όπως πρέπει και να το περιγράψουμε σωστά, μόνο αν το τοποθετήσουμε σε χριστολογική συνάφεια. Η Μαριολογία πρέπει να είναι, χωρίς άλλο, κεφάλαιο μέσα σε μια διαπραγμάτευση της ενσαρκώσεως, και ποτέ να μην εκτείνεται σαν ανεξάρτητη «πραγματεία». Δεν πρέπει, βεβαίως, να είναι ένα προαιρετικό ή τυχαίο κεφάλαιο, ούτε ένα παράρτημα. Ανήκει στο ίδιο το σώμα του δόγματος. Το μυστήριο της ενανθρωπήσεως περιλαμβάνει και τη Μητέρα του ενανθρωπήσαντος. Κάμποσες φορές όμως, αυτή η χριστολογική προοπτική επισκοτίσθηκε από κάτι ευλαβείς υπερβολές, από έναν ανισόρροπο πιετισμό. Η ευσέβεια πρέπει πάντα να οδηγείται και να ελέγχεται από το δόγμα. Επίσης, πρέπει να υπάρχει ένα Μαριολογικό κεφάλαιο στην πραγμάτευση του θέματος της Εκκλησίας. Αλλά η διδασκαλία περί Εκκλησίας καθ' εαυτή δεν είναι παρά μια «προχωρημένη Χριστολογία», ή διδασκαλία περί του «ολικού Χριστού», *totus Cristus, caput et corpus*.

Το όνομα Θεοτόκος τονίζει το γεγονός ότι το Βρέφος που γέννησε η Μαρία δεν ήταν ένας «απλός άνθρωπος», ένα ανθρώπινο πρόσωπο, αλλά ο μονογενής Υιός του Θεού, «Εις ων της Αγίας Τριάδος», αλλά Σαρκωθείς. Αυτός είναι προφανώς ο ακρογωνιαίος λίθος της Ορθοδόξου πίστεως. Ας πάρουμε τη διατύπωση της Χαλκηδόνος: Ακολουθώντας λοιπόν τους αγίους Πατέρες, ομολογούμε έναν και τον αυτόν Υιό, τον Κύριον ημών Ιησούν Χριστόν... προ των αιώνων γεννηθέντα εκ του Πατρός κατά την θεότητα, αλλά κατά τας εσχάτους ημέρας, δι' ημάς και διά

την ημών σωτηρίαν, αυτόν τον ίδιον γεννηθέντα εκ Μαρίας της Παρθένου Μητρός του Θεού, κατά την ανθρωπότητα. Όλη η έμφαση βρίσκεται επάνω στην απόλυτη ταυτότητα του Προσώπου: ο ἴδιος, αυτός ο Ιδίως, unus indemque στον άγιο Λέοντα. Αυτό συνεπάγεται μια διπλή γέννηση του θείου Λόγου (αλλά εμφαντικά ό χ ι μια διπλή Υιότητα, πράγμα που θα ήταν ακριβώς η Νεστοριανή παρέκκλιση).

Δεν υπάρχει παρά ένας Υιός: ο μόνος γεννηθείς εκ της Παρθένου Μαρίας είναι στην πιο πλήρη έννοια της λέξεως ο Υιός του Θεού. Όπως λέει ο άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός, η αγία Παρθένος δεν βάσταξε «ένα κοινό άνθρωπο αλλά τον αληθινό Θεό», όμως «όχι γυμνό από σάρκα αλλά σαρκωθέντα». Ο ίδιος εκείνος, ο οποίος αϊδίως γεννήθηκε εκ του Πατρός, «κατ' αυτὰς τας εσχάτας ημέρας» γεννήθηκε εκ της Παρθένου «ατρέπτως». Δεν υπάρχει εδώ καμιά σύγχυση των φύσεων. Η «δευτέρα γέννησις» είναι ακριβώς η ενανθρώπηση. Δεν ήλθε στην ύπαρξη (στο είναι) κανένα νέο πρόσωπο, όταν η Μαρία συνέλαβε και γέννησε τον Υιό, αλλά ο ήδη αιώνιος Υιός του Θεού έγινε άνθρωπος. Αυτό εγκαθιδρύει το μυστήριο της θείας Μητρότητος της Παρθένου Μαρίας. Διότι, πράγματι, η Μητρότητα είναι προσωπική σχέση, μία σχέση μεταξύ προσώπων. Τώρα, ο Υιός της Μαρίας ήταν ένα θείο Πρόσωπο. Το όνομα Θεοτόκος είναι μία αναπόφευκτη συνέπεια του ονόματος Θεάνθρωπος. Και τα δύο στέκονται ή πέφτουν μαζί. Το δόγμα της υποστατικής ενώσεως συνεπάγεται και απαντά την περί θείας Μητρότητος αντίληψη. Δυστυχώς, το μυστήριο της ενανθρωπήσεως αντιμετωπίσθηκε πολύ συχνά τους τελευταίους χρόνους με εντελώς αφηρημένο τρόπο, σαν να μην ήταν τίποτε άλλο από ένα μεταφυσικό πρόβλημα ή ακόμη κάποιο διαλεκτικό αίνιγμα. Πολύ εύκολα εντρυφά κανείς στη διαλεκτική του Πεπερασμένου και του Απειρού, του Χρονικού και του Αιωνίου κτλ., σαν να είναι όροι λογικής ή μεταφυσικής τάξεως. Τότε όμως μπαίνει στον κίνδυνο να παραβλέψει και να χάσει το στόχο.

Η ενσάρκωση ήταν ακριβώς μια δυναμική ενέργεια του ζώντος Θεού, η υψίστη προσωπική παρέμβασή Του μέσα στον κτιστό τρόπο υπάρξεως, αληθώς η «κάθοδος» ενός θεϊκού προσώπου, η «κάθοδος» του Θεού «εν προσώπω». Πάλι, σε πολλές πρόσφατες απόπειρες νέας διατυπώσεως της παραδοσιακής πίστεως με σύγχρονους όρους, υπάρχει κάποια λεπτή αλλά πραγματική γεύση δοκητισμού. Υπάρχει μια τάση υπερεξάρσεως της θείας πρωτοβουλίας στην ενσάρκωση, σε τέτοια έκταση ώστε η ιστορική ζωή του ενανθρωπήσαντος εξαφανίζεται βαθμηδόν μέσα στο «incognito του Υιού του Θεού». Η άμεση ταυτότητα του Ιησού της ιστορίας και του Υιού του Θεού απορρίπτεται ρητώς. Ολόκληρη η σημασία της ενσαρκώσεως περιστέλλεται σε σύμβολα, ο ενανθρωπήσας Κύριος κατανοείται μάλλον σαν ένας δείκτης κάποιας σεβαστής αρχής ή ιδέας (όπως οργή Θεού ή αγάπη, μήνις ή έλεος κρίση ή άφεση) παρά σαν ένα ζωντανό Πρόσωπο. Και στις δύο περιπτώσεις παραθεωρούνται και παραμελούνται οι προσωπικές συνέπειες της

ενανθρωπήσεως -εννοώ την υιοθεσία μας διά της αληθινής υιότητας του Θεού στο πρόσωπο του ενανθρωπήσαντος Κυρίου. Γιατί κάτι πολύ πραγματικό και υπέρτατο συνέβη με τους ανθρώπους και στους ανθρώπους, όταν ο Λόγος του Θεού «σαρξ εγένετο και εσκήνωσεν εν ημίν», όταν δηλ. «έστησε τη σκηνή του ανάμεσα μας» - πολύ παραστατική έκφραση αλήθεια!

«Ότε δε ήλθε το πλήρωμα του χρόνου, εξαπέστειλεν ο Θεός τον υιόν αυτού, γενόμενον εκ γυναικός». Εδώ έχουμε μια αγιογραφική έκθεση του ίδιου μυστηρίου για το οποίο πάλεψαν οι Πατέρες στη Χαλκηδόνα. Ποιό όμως είναι το πλήρες νόημα και ο σκοπός αυτής της φράσεως: «γενόμενον εκ γυναι-κός»; Η μητρότητα, γενικά, δεν εξαντλείται οπωσδήποτε με το απλό γεγονός μιας φυσικής γεννήσεως. Θα ήταν αξιοθρήνητη τύφλωση, αν αγνοούσαμε την πνευματική της όψη. Και, πραγματικά, η ίδια η γέννηση ορίζει πάρα πολύ στενή τη σχέση ανάμεσα στη μητέρα και στο παιδί. Αυτή η σχέση είναι μοναδική και αμοιβαία, και η ουσία της είναι στοργή και αγάπη. Έχουμε το δικαίωμα να αγνοήσουμε αυτές τις συνέπειες της γεννήσεως του Κυρίου μας «εκ Μαρίας της Παρθένου»; Βεβαίως καμιά δοκητική υποτίμηση δεν επιτρέπεται σ' αυτή την περίπτωση, όπως και οπουδήποτε αλλού μέσα στη χριστολογία πρέπει να αποφεύγεται. Ο Ιησούς ήταν (και είναι) ο αιώνιος Θεός, ακόμη και με τη σάρκα, και η Μαρία ήταν Μητέρα του με όλη τη σημασία της λέξεως. Διαφορετικά η ενσάρκωση δεν θα ήταν γνήσια. Τούτο όμως σημαίνει ότι για τον ενανθρωπήσαντα Κύριο υπάρχει ένα ιδιαίτερο ανθρώπινο πρόσωπο με το οποίο έχει μια ειδική σχέση -πρόσωπο για το οποίο εκείνος, χωρίς υπερβολή, δεν ήταν μονάχα ο Κύριος και Σωτήρας, αλλά και ο Υιός. Από το άλλο μέρος, η Μαρία ήταν η αληθινή μητέρα του παιδιού της -η αλήθεια της ανθρώπινης μητρότητάς της δεν είναι μικρότερης σημασίας και από το μυστήριο της θείας της μητρότητας. Αλλά το Βρέφος ήταν θείο. Μολαταύτα δεν μειώνονται οι πνευματικές συνέπειες της μητρότητάς της από τον εξαιρετικό χαρακτήρα της περιπτώσεως, ούτε και ο Ιησούς μπορούσε να αστοχήσει να είναι αληθινά ανθρώπινος κατά την υϊκή του ανταπόκριση στη μητρική στοργή εκείνης που τον γέννησε. Και τούτο δεν είναι ένας μάταιος ευσεβής λογισμός. Όσο είναι αυθάδεια να παρεισδύσουμε μέσα στην οροθετημένη περιοχή αυτού του δεσμού της Μητέρας και του θείου Βρέφους, που όμοιός του δεν υπήρξε, άλλο τόσο αυθάδεια είναι και το να αγνοήσουμε το μυστήριο. Όπως και να έχει το πράγμα, θα ήταν πολύ ανεπαρκές, αν θεωρούσαμε την Παρθένο απλώς και μόνο σαν ένα φυσικό όργανο για να λάβει σάρκα ο Κύριός μας. Άλλωστε μια τέτοια παρεξήγηση από την αρχή ήδη αποκλείσθηκε επίσημα από τη σαφή διδασκαλία της Εκκλησίας: δεν ήταν ένα κανάλι από το οποίο ήλθε ο ουράνιος Κύριος, αλλά η αληθινή μητέρα, από την οποία πήρε την ανθρωπότητά του. Ο άγ. Ιωάννης ο Δαμασκηνός ακριβώς μ' αυτά τα λόγια συνοψίζει την καθολική διδασκαλία: Δεν ήλθε «ως διά σωλήνος», αλλά έλαβε από εκείνη ανθρώπινη φύση ίδια με τη δική μας.

Η Μαρία «εύρε χάριν παρά τω Θεώ». Διαλέχθηκε και τάχθηκε στην υπηρεσία του Μυστηρίου της ενανθρωπήσεως. Η προαιώνια εκλογή και ο προορισμός την ξεχώρισαν κατά κάποιο τρόπο και της έδωσαν μοναδικό προνόμιο και θέση στους ανθρώπους, αλλά και σ' ολόκληρη την κτίση. Θα έλεγε κανείς ότι πέρασε στο χώρο

του υπερβατικού. Ήταν ταυτόχρονα και αντιπρόσωπος του ανθρωπίνου γένους, μα και κάτι τι το ξεχωριστό. Εδώ υπάρχει μια αντινομία λόγω της θείας εκλογής. Ήταν ξεχωρισμένη. Βρισκόταν σε μια μοναδική και χωρίς προηγούμενο σχέση με το Θεό, την Αγία Τριάδα, ακόμη και προ της ενσαρκώσεως, ως η προορισμένη μητέρα του ενανθρωπήσαντος Κυρίου, ακριβώς επειδή η ενσάρκωση δεν ήταν ένα κοινό ιστορικό συμβάν, αλλά ένα γεγονός στο οποίο επληρούτο η αιώνια βουλή του Θεού. Η Παναγία απέκτησε μοναδική θέση μέσα στο θείο σχέδιο της σωτηρίας. Με την ενανθρώπιση η ανθρώπινη φύση έπρεπε να αποκατασταθεί στην κοινωνία της με το Θεό, που μέχρι τότε είχε καταστραφεί και ματαιωθεί λόγω της πτώσεως. Η ανθρωπότητα του Ιησού επρόκειτο να γίνει η γέφυρα πάνω απ' την άβυσσο της αμαρτίας. Τώρα αυτήν την ανθρωπότητα επρόκειτο να δεχθεί από την Παρθένο Μαρία. Η ίδια η ενσάρκωση ήταν μια καινούργια στην πορεία του ανθρώπου, μια αρχή της καινούργιας ανθρωπότητας. Στην ενσάρκωση γεννήθηκε ο «καινός άνθρωπος», ο «Έσχατος Αδάμ», αληθινά ανθρώπινος, μα κάτι παραπάνω από άνθρωπος: «Ο δεύτερος άνθρωπος ο Κύριος εξ ουρανού». Εφ' όσον η Μητέρα αυτού του «δευτέρου ανθρώπου», η Μαρία, μετείχε στο μυστήριο της λυτρωτικής αναδημιουργίας του κόσμου, είναι φυσικό να λογισθεί μεταξύ των σωσμένων. Είναι φανερό πως είχε ανάγκη σωτηρίας.

Ο Υιός της είναι ο Λυτρωτής της και ο Σωτήρας, ακριβώς όπως είναι και Λυτρωτής του κόσμου. Όμως εκείνη είναι το μοναδικό ανθρώπινο ον για το οποίο ο Λυτρωτής του κόσμου είναι και υιός, το ίδιο της το παιδί, που πραγματικά γέννησε. Ο Ιησούς γεννήθηκε πράγματι «ουδέ εκ θελήματος σαρκός, ουδέ εκ θελήματος ανδρός, αλλ' εκ Θεού» (Ιωάν. 1,13) -αυτός ο στίχος αναφέρεται και στην ενσάρκωση και στη μέσω του βαπτίσματος αναγέννηση- και όμως είναι ο «καρπός της κοιλίας» της Μαρίας. Η υπερφυσική του γέννηση είναι το πρότυπο και η μήτρα της καινούργιας υπάρξεως, της καινούργιας και πνευματικής γεννήσεως όλων των πιστών, που δεν είναι τίποτ' άλλο παρά η μετοχή στην ιερή ανθρωπότητα, μία υιοθεσία στην υιότητα του Θεού, στο «δεύτερο άνθρωπο», στον «έσχατο Αδάμ». Η Μητέρα του «δευτέρου ανθρώπου» είχε κατ' ανάγκη το δικό της ιδιαίτερο δρόμο μέσα στην καινούργια ζωή. Δεν είναι πάρα πολύ να πει κανείς ότι για εκείνη άρχισε η απολύτρωση πιο μπροστά, με την έννοια ότι προσλήφθηκε κατά ένα ιδιαίτερο και προσωπικό τρόπο. «Πνεύμα Άγιον επελεύσεται επί σε, και δύναμις υψίστου επισκιάσει σοι». Έγινε μια αληθινή «θεοφάνεια» σε πληρότητα Χάριτος και Πνεύματος. Η σκιά είναι σύμβολο θεοφανείας. Και η Μαρία ήταν πράγματι «κεχαριτωμένη», *gratia plena*. Ο Ευαγγελισμός ήταν για εκείνη κάτι σαν πρόωρη Πεντηκοστή. Είμαστε αναγκασμένοι να διακινδυνεύσουμε αυτόν τον τρομερό παραλληλισμό λόγω της ανεξιχνίαστης λογικής της θείας εκλογής. Γιατί, πράγματι, δεν μπορούμε να θεωρήσουμε την ενανθρώπιση απλώς σαν ένα μεταφυσικό θαύμα, που δεν έχει σχέση με την προσωπική πορεία και την ύπαρξη

των προσώπων, που εμπλέκονται σ' αυτήν. Ο Θεός δεν μεταχειρίζεται τον άνθρωπο σαν εργαλείο στα χέρια του κυρίου του, γιατί ο άνθρωπος είναι ζωντανό πρόσωπο. Δεν είναι δυνατό να ήταν απλώς «μηχανικής υφής» η χάρις στην Παρθένο, όταν την «επεσκίασε» η δύναμη του Υψίστου. Η μοναδική θέση της Παρθένου Μαρίας είναι φανερό πως δεν είναι δικό της επίτευγμα, ούτε απλώς μια «αμοιβή» για τις «αρετές» της -ούτε ακόμη ίσως της δόθηκε το πλήρωμα της χάριτος «προληπτικά» για τις χάρες και την αρετή της. Ήταν πάνω απ' όλα το ελεύθερο δώρο του Θεού με την πιο αυστηρή έννοια -*gratia gratis data*. Ήταν μια απόλυτη κι' αιώνια εκλογή, αν και όχι άνευ όρων -γιατί σχετίζονταν με το μυστήριο της Ενσαρκώσεως και καθορίζονταν βάσει αυτού.

Η Μαρία κρατάει τη μοναδική της σχέση και έχει μια εντελώς δική της κατηγορία όχι σαν απλή Παρθένος, άλλα σαν Παρθενομήτωρ, σαν προορισμένη για μητέρα του Κυρίου. Η λειτουργία της στην ενσάρκωση είναι διπλή. Απ' τη μια μεριά εξασφαλίζει τη συνέχεια του ανθρωπίνου γένους. Ο Υιός της είναι, χάρις στη «δευτέρα γέννησή» του, ο Υιός Δαβίδ, ο Υιός Αβραάμ και όλων των προπατόρων (αυτό τονίζεται με έμφαση στην γενεαλογία του Ιησού και στις δύο εκδόσεις της). Κατά τη φράση του Ειρηναίου «ανακεφαλαίωσε εν αυτή το μακρό κατάλογο της ανθρωπότητας» «συνέλεξε εν εαυτώ όλα τα έθνη τα ήδη από του Αδάμ διασπαρέντα» και «ανέλαβε εν εαυτώ την παλαιά οδό της δημιουργίας». Αλλά από την άλλη μεριά «επέδειξε ένα νέο είδος γεννήσεως». Ήταν ο Νέος Αδάμ. Αυτό ήταν το πιο δραστικό σπάσιμο της συνέχειας, η αληθινή ανατροπή της προηγούμενης πορείας. Και αυτή η «ανατροπή» αρχίζει ακριβώς με την ενσάρκωση, με τη γέννηση του «δευτέ-ρου ανθρώπου». Ο άγ. Ειρηναίος μιλάει για μια ανακεφαλαίωση από τη Μαρία έως την Εύα, γιατί η Μητέρα του καινού ανθρώπου Μαρία μετέχει προληπτικά σ' αυτή την καινότητα. Φυσικά ο μόνος Κύριος και Σωτήρας είναι ο Ιησούς Χριστός, αλλά η Μαρία είναι η Μητέρα του. Αυτή είναι το αστέρι το πρωινό που αναγγέλλει την ανατολή, την ανατολή του αληθινού *sol salutis*. Είναι η αυγή της μυστικής ημέρας (και οι δύο φράσεις είναι απ' τον Ακάθιστο Ύμνο). Ακόμη και η γέννηση της ίδιας της Δέσποινάς μας, κατά κάποιο τρόπο, ανήκει στο μυστήριο της σωτηρίας. «Η γέννησίς σου, Θεοτόκε, χαράν εμήνυσε πάση τη οικουμένη. Εκ σου γάρ ανέτειλεν ο ήλιος της Δικαιοσύνης Χριστός ο Θεός ημών» (Τροπάριο των Γενεθλίων της Θεοτόκου). Η χριστιανική σκέψη κινείται πάντοτε στην προσωπική διάσταση και όχι στο βασίλειο των γενικών ιδεών. Αντιλαμβάνεται το μυστήριο της ενανθρωπήσεως σαν μυστήριο Μητέρας και παιδιού. Αυτή είναι η μεγαλύτερη προστασία κατά του αφηρημένου δοκητισμού. Είναι προστασία του συγκεκριμένου νοήματος του Ευαγγελίου. Η παραδοσιακή εικόνα της ενανθρωπήσεως στην ανατολική παράδοση είναι ακριβώς μια εικόνα της ενσαρκώσεως : η Παρθένος είναι πάντα μαζί με το Βρέφος. Και οπωσδήποτε καμιά εικόνα, κανένας εικονισμός, της ενσαρκώσεως δεν είναι

δυνατός χωρίς τη Μητροπάρθενο.

Πάλι, ο Ευαγγελισμός είναι «της σωτηρίας ημών το κεφάλαιον και του απ' αιώνος μυστηρίου η φανέρωσις. Ο Υιός του Θεού Υιός της Παρθένου γίνεται και Γαβριήλ την χάριν ευαγγελίζεται» (Τροπάριο του Ευαγγελισμού). Ο άγγελος ανακοίνωσε και ευηγγελίσαστο τη θεία βουλή. Αλλά η Παρθένος δεν σιώπησε. Ανταποκρίθηκε στη θεία κλήση, ανταποκρίθηκε με ταπείνωση και πίστη. «Άδου η δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατά το ρήμα σου». Η θεία βουλή έγινε δεκτή και βρήκε ανταπόκριση. Και αυτή η ανθρώπινη ανταπόκριση είναι ό,τι ακριβώς χρειαζόταν σ' αυτό το σημείο. Η υπακοή της Μαρίας αντισταθμίζει την ανυπακοή της Εύας. Μ' αυτή την έννοια η Παρθένος είναι η Δευτέρα Εύα και ο Υιός της ο Δεύτερος Αδάμ. Ο παραλληλισμός αυτός έγινε πάρα πολύ νωρίς. Η παλαιότερη μαρτυρία είναι ο άγ. Ιουστίνος (Διαλ. 100), ενώ ήδη στον άγ. Ειρηναίο βρίσκουμε μια επεξεργασμένη αντίληψη, συνδεδεμένη αρχικά με τη βασική του ιδέα περί ανακεφαλαιώσεως. Όπως η Εύα εξαπατήθηκε από το λόγο ενός αγγέλου για να φύγει από το Θεό παραβαίνοντας το λόγο Του, έτσι η Μαρία δέχθηκε τον ευαγγελισμό μέσω του λόγου ενός αγγέλου, έτσι ώστε να φέρει το Θεό μέσα της, υπακούοντας στο λόγο του. Και παρ' όλο που η μία παράκουσε το Θεό, η άλλη υπάκουσε σ' Αυτόν έτσι που η Παρθένος Μαρία μπόρεσε να γίνει για την Παρθένο Εύα συνήγορος. Ακόμη, όπως από μια Παρθένο το ανθρώπινο γένος μπήκε στην κυριαρχία του θανάτου, από μια Παρθένο πάλι σώθηκε για να διατηρηθεί η ισορροπία μεταξύ ανυπακοής και υπακοής της Παρθένου. Και πάλι: «Και έτσι τα δεσμά από την ανυπακοή της Εύας λύθηκαν με την υπακοή της Μαρίας, γιατί ό,τι η Εύα, μια παρθένος, έδωσε από απιστία, έλυσε η Μαρία, επίσης παρθένος, με πίστη». Αυτή η αντίληψη ήταν παραδοσιακή ειδικά στην κατηχητική διδασκαλία και της Ανατολής και της Δύσεως. «Είναι μεγάλο μυστήριο το ότι, ενώ από γυναίκα κάναμε μοίρα μας το θάνατο, από γυναίκα γεννήθηκε για μας η ζωή», λέει ο άγ. Αυγουστίνος. «Διά της Εύας ο θάνατος, διά της Μαρίας η ζωή», κηρύττει ο άγ. Ιερώνυμος. Η ενανθρώπιση ήταν αναμφισβήτητα μια κυριαρχική πράξη του Θεού. Περισσότερο όμως από φανέρωση της παντοδυναμίας του ήταν φανέρωση της πατρικής του αγάπης και συμπαθείας. Η πράξη συνεπάγεται μια έκκληση προς την ανθρώπινη ελευθερία για μια ακόμη φορά, όπως τότε κατά την πράξη της δημιουργίας των λογικών όντων. Την πρωτοβουλία βέβαια είχε ο Θεός. Επειδή όμως το μέσο της σωτηρίας που διάλεξε ο Θεός ήταν η πρόσληψη της πραγματικής ανθρώπινης φύσεως από ένα θείο πρόσωπο, ο άνθρωπος έπρεπε να λάβει ενεργό μέρος στο μυστήριο. Η Μαρία εξέφρασε αυτήν την υπάκουη ανταπόκριση του ανθρώπου στη λυτρωτική απόφαση της θείας αγάπης, και έτσι έγινε αντιπρόσωπος όλου του γένους. Έδειξε στο πρόσωπό της, θα λέγαμε, όλη την ανθρωπότητα. Αυτή η υπάκουη και χαρούμενη αποδοχή του λυτρωτικού σκοπού του Θεού, και τόσο ωραία εκφράζεται στο «Μεγαλύνει η ψυχή μου τον Κύριον..» ήταν μια πράξη

ελευθερίας. Πράγματι, ήταν ελευθερία υπακοής και όχι πρωτοβουλίας -και όμως αληθινή ελευθερία, ελευθερία αγάπης και λατρείας, ταπεινώσεως και εμπιστοσύνης- ελευθερία συνεργασίας.

«Η Μαρία υπήρξε συνεργός της οικονομίας», αυτό ακριβώς σημαίνει ανθρώπινη ελευθερία. Η χάρις του Θεού δεν μπορεί ποτέ να υπερπροστεθεί κατά ένα τρόπο μηχανικό, πρέπει να γίνει δεκτή με ελεύθερη υπακοή και υποταγή. Η Μαρία διαλέχθηκε να γίνει η Μητέρα του ενανθρωπήσαντος Κυρίου. Πρέπει να δεχθούμε ότι ήταν κατάλληλη για το φοβερό αυτό ρόλο, ότι ήταν προετοιμασμένη για την εξαιρετική της κλήση, προετοιμασμένη απ' το Θεό. Μπορούμε να καθορίσουμε τη φύση και το χαρακτήρα αυτής της προπαρασκευής ακριβώς; Εδώ βρισκόμαστε αντιμέτωποι με μια σημαντική αντινομία (στην οποία αναφερθήκαμε και πιο πάνω). Η Παρθένος ήταν αντιπρόσωπος του γένους, δηλ. του πεπτωκότος ανθρωπίνου γένους, του παλαιού Αδάμ. Αλλά συγχρόνως ήταν η δεύτερη Εύα· μ' αυτήν αρχίζει η καινούργια δημιουργία. Είχε ξεχωρισθεί διά της προαιώνιου βουλής του Θεού, αλλ' αυτός ο ξεχωρισμός δεν επρόκειτο να καταστρέψει την ουσιαστική της αμοιβαιότητα προς τη λοιπή ανθρωπότητα. Μπορούμε να λύσουμε το μυστήριο τής αντινομίας αυτής σχετικά με τη λοιπή ανθρωπότητα; Μπορούμε να λύσουμε το μυστήριο της αντινομίας με κάποιο λογικό σχήμα; Το Ρωμαιοκαθολικό δόγμα της Ασπόρου Συλλήψεως της Παρθένου Μαρίας είναι μια ευγενής προσπάθεια να προτείνει μια τέτοια λύση. Αλλ' αυτή η λύση ισχύει μόνο στη συνάφεια μιας μονομερούς και εντελώς ανεπαρκούς διδασκαλίας περί προπατορικού αμαρτήματος, και δεν ισχύει έξω απ' αυτή την επί μέρους συνάφεια. Στην κυριολεξία αυτό το «δόγμα» είναι μια μη αναγκαία περιπλοκή, και μια άτυχη ορολογία· δεν κατορθώνει τίποτ' άλλο από το να σκιάζει την αδιαφιλονίκητη αλήθεια της καθολικής πίστεως. Τα «προνόμια» της θείας Μητρότητας δεν εξαρτώνται από «την απαλλαγή εκ του προπατορικού αμαρτήματος». Το πλήρωμα της χάριτος επισωρεύθηκε αληθώς στην Παρθένο και η προσωπική της καθαρότητα διατηρήθηκε με τη συνεχή αρωγή του Πνεύματος. Αλλ' αυτό δεν ήταν κατάργηση της αμαρτίας. Η αμαρτία καταστράφηκε μόνο πάνω στο ξύλο του Σταυρού και καμιά «εξαίρεση» δεν ήταν δυνατή γιατί αυτή ήταν η κοινή και γενική κατάσταση όλης της ανθρώπινης υπάρξεως. Δεν καταστράφηκε καν κατά την ίδια την ενανθρώπιση, παρ' όλο που η ενσάρκωση ήταν ο αληθινός εγκαινιασμός της Καινής Κτίσεως. Η ενσάρκωση δεν ήταν παρά η βάση και το σημείο αφετηρίας του λυτρωτικού έργου του Κυρίου. Και ο ίδιος ο «Δεύτερος Αδάμ» εισέρχεται στο πλήρωμα της δόξης μέσω της πύλης του θανάτου. Η απολύτρωση είναι μια σύνθετη πράξη, και πρέπει να διακρίνουμε πολύ προσεκτικά τα στάδιά της παρά το ότι αποτελούν ένα όλο μέσα στη μοναδική και αιώνια βουλή του Θεού. Ενωμένα σ' ένα αιώνιο σχέδιο, στη χρονική τους ανέλιξη ανακλώνται το ένα επί του άλλου, και η τελική αποκορύφωση προδιαγράφεται και προλαμβάνεται ήδη σε όλα τα

προηγούμενα στάδια. Υπήρξε μια πραγματική πρόοδος στην ιστορία της απολυτρώσεως. Η Μαρία είχε τη χάρη της ενσαρκώσεως σαν Μητέρα του ενανθρωπήσαντος, αλλ' αυτό δεν ήταν ακόμη η «πλήρης χάρης», αφού η απολύτρωση δεν είχε ακόμη συντελεσθεί. Η προσωπική της όμως καθαρότητα ήταν δυνατή ακόμη και σ' ένα αλύτρωτο κόσμο ή μάλλον σ' ένα κόσμο που βρισκόταν στην πορεία της απολυτρώσεως.... Το αληθινά θεολογικό πρόβλημα είναι το της θείας εκλογής. Η Μητέρα και το παιδί είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι στη μοναδική απόφαση της ενσαρκώσεως. Σαν γεγονός, η ενσάρκωση είναι ακριβώς το σημείο στροφής της Ιστορίας -και το σημείο στροφής είναι αναπόφευκτα αντινομικό : ανήκει και στο παλιό και στο καινούργιο, ως προς τα υπόλοιπα επιβάλλεται σιγή. Πρέπει να σταθούμε με δέος και φόβο εμπρός στο κατώφλι του μυστηρίου.

Η βαθύτερη εμπειρία της Μητέρας του Κυρίου είναι κρυμμένη από εμάς και κανείς ποτέ δεν ήταν δυνατό να συμμερισθεί αυτή τη μοναδική εμπειρία λόγω ακριβώς της φύσεώς της. Είναι το μυστήριο του προσώπου. Σ' αυτό οφείλεται η δογματική σιωπή της Εκκλησίας στη Μαριολογία. Η Εκκλησία μιλάει γι' αυτή μάλλον σε μια γλώσσα ιερής ποιήσεως, σε μια γλώσσα αντινομικών μεταφορών και εικόνων. Δεν είναι ανάγκη, ούτε υπάρχει λόγος να δεχθούμε ότι η Παρθένος κατενόησε αμέσως όλη την πληρότητα και όλες τις συνέπειες του μοναδικού προνομίου που η χάρη του Θεού ανέθεσε σ' αυτήν. Δεν υπάρχει ανάγκη, ούτε υπάρχει κανείς λόγος να ερμηνεύσουμε την «πληρότητα» της χάριτος κατά λέξη, ότι δηλ. περιλαμβάνει όλη τη δυνατή τελειότητα και όλη την ποικιλία των επί μέρους πνευματικών δώρων. Ήταν μια πληρότητα για εκείνη, ήταν «πλήρης χάριτος». Και μάλιστα ήταν μια «ειδική πληρότητα», η χάρη της Μητέρας του Θεού, της Παρθενομήτορος, της ανύμφευτης νύμφης. Πραγματικά, είχε το δικό της πνευματικό δρόμο, τη δική της αύξηση στη χάρη. Το πλήρες νόημα του μυστηρίου της σωτηρίας κατανοούσε βαθμηδόν, και είχε δικό της μερίδιο στη θυσία του Σταυρού! «Και σου δε αυτής την ψυχήν διελεύσεται ρομφαία». Το πλήρες φως έλαμψε μόνο στην Ανάσταση. Μέχρι το σημείο αυτό ο ίδιος ο Ιησούς δεν είχε ακόμη δοξασθεί. Έτσι μετά την Ανάληψη βρίσκουμε την Παρθένο μεταξύ των Δώδεκα, στο κέντρο της Εκκλησίας που αυξάνεται. Ένα σημείο είναι αναμφισβήτητο. Η Παρθένος τελούσε πάντοτε υπό την εντύπωση, αν μπορούμε να το πούμε έτσι, του αγγελικού χαιρετισμού και του Ευαγγελισμού καθώς και του τρομερού μυστηρίου της παρθενογεννέσεως. Πώς ήταν δυνατό να μην εντυπωσιασθεί; Πάλι, το μυστήριο της εμπειρίας της είναι κρυμμένο από εμάς. Αλλά μπορούμε πραγματικά να αποφύγουμε αυτή την ευσεβή μαντική, χωρίς να προδώσουμε το ίδιο το μυστήριο; «Η δε Μαριάμ πάντα συνετήρει τα ρήματα ταύτα συμβάλλουσα εν τη καρδία αυτής». Η εσωτερική της ζωή έπρεπε να αφιερωθεί σ' αυτό το καίριο γεγονός της ζωής της. Γιατί πραγματικά το μυστήριο της ενανθρωπήσεως ήταν γι' αυτήν και μυστήριο της

δικής της προσωπικής υπάρξεως. Η υπαρκτική της κατάσταση ήταν μοναδική και ξεχωριστή. Έπρεπε να αρκестεί σ' αυτή την άνευ προηγουμένου τιμή. Αυτή είναι ίσως η ουσία του ιδιαίτερου αξιώματός της που περιγράφεται στην «αιπαρθενία» της. Είναι «η Παρθένος». Πάλι η παρθενία δεν είναι απλώς και μόνο μία κατάσταση του σώματος ή ένα φυσικό χαρακτηριστικό. Πάνω απ' όλα είναι μία πνευματική και εσωτερική στάση, που χωρίς αυτή η σωματική κατάσταση θα ήταν εντελώς χωρίς νόημα. Η ονομασία Αειπάρθετος σημαίνει ασφαλώς κάτι πολύ περισσότερο από την απλή περιγραφή μιας «φυσιολογικής» καταστάσεως. Δεν αναφέρεται μόνο στην εκ Παρθένου γέννηση. Δεν συνεπάγεται μονάχα αποκλεισμό οποιασδήποτε μεταγενέστερης συζυγικής επικοινωνίας (που θα ήταν εντελώς ακατανόητη, αν πραγματικά πιστεύουμε στην εκ Παρθένου γέννηση και στη θεότητα του Ιησού). Αποκλείει πρώτα απ' όλα κάθε «ερωτική» περιπλοκή, οποιοδήποτε αισθησιακές και ατομικές επιθυμίες και πάθη, οποιοδήποτε περισπασμό της καρδιάς και του νου. Η σωματική ακεραιότητα ή αφθαρσία δεν είναι παρά το εξωτερικό σημάδι της εσωτερικής καθαρότητας. Το κύριο είναι βεβαίως η καθαρότητα της καρδιάς, ο απαραίτητος αυτός όρος για τη «θέα του Θεού». Αυτή είναι η ελευθερία από τα πάθη, η αληθινή «απάθεια» που συνήθως περιγράφεται ως η ουσία της πνευματικής ζωής. Ελευθερία από πάθη και επιθυμίες, φραγμός των πονηρών λογισμών, όπως την τοποθετεί ο άγ. Ιωάννης ο Δαμασκηνός. Την ψυχή της κυβερνούσε μόνο ο Θεός (θεοκυβέρνητος), ήταν απόλυτα προσαρμοσμένη σ' Αυτόν. Όλες οι επιθυμίες της στρέφονταν σε πράγματα άξια επιθυμείσεως και αγάπης (ο άγ. Ιωάννης λέει: τεταμμένη).

Δεν είχε κανένα πάθος (θυμό), φύλασσε πάντα την παρθενία τού νου, της ψυχής και του σώματος : «Και νω και ψυχή και σώματι αιπαρθενεύουσαν».

Ήταν ένας αδιάσπαστος προσανατολισμός ολόκληρης της προσωπικής ζωής προς το Θεό, μια πλήρης αφιέρωση. Πραγματικά μια αληθινή «δούλη Κυρίου» σημαίνει ακριβώς ότι είναι αιπαρθένος και δεν έχει κανένα σαρκικό δεσμό. Η πνευματική παρθενία είναι αναμαρτησία, αλλά όχι και «τελείωση», ούτε ελευθερία από τους πειρασμούς. Ακόμη και ο Κύριός μας κατά κάποιο τρόπο υπέκειτο σε πειρασμούς και όντως πειράσθηκε από το Σατανά στην έρημο. Και η Δέσποινα μας είχε τους πειρασμούς της, αλλά τους είχε υπερνικήσει με τη σταθερή πιστότητα στη κλήση του Θεού. Ακόμη και μια κοινή μητρική αγάπη κορυφώνεται σε μια πνευματική ταυτότητα προς το παιδί, που συνεπάγεται πολύ συχνά θυσία και αυταπάρνηση. Δεν είναι δυνατό να δεχθούμε κάτι λιγότερο απ' αυτά στη περίπτωση της Μαρίας· ο υιός της επρόκειτο να αναδειχθεί μέγας και να κληθεί Υιός του Υψίστου. Προφανώς ήταν ο «ερχόμενος», ο Μεσσίας. Αυτό ομολογείται καθαρά από τη Μαρία στο «Μεγαλύνει η ψυχή μου», ένα τραγούδι αινέσεως και ευχαριστίας προς το Μεσσία. Η Μαρία δεν ήταν δυνατό να μη καταλαβαίνει όλα αυτά, αν και μόνο

αμυδρά για την ώρα και σιγά-σιγά, όταν έβαζε τις υποσχέσεις της δόξης στη καρδιά της. Αυτός ήταν ο μόνος νοητός δρόμος γι' αυτήν. Έπρεπε να την απορροφήσει αυτή η μοναδική σκέψη σε μια υπάκουη πιστότητα στον Κύριο, που «επέβλεπεν επί την ταπείνωσιν της δούλης αυτού» και «μεγάλα εποίησεν (αυτή)». Ακριβώς έτσι περιέγραψε και ο Παύλος το προνόμιο της παρθενίας: «Και ἡ γυνή η άγαμος και η παρθένος μεριμνά τα του Κυρίου, ίνα η αγία και τω σώματι και τω πνεύματι». Το τέρμα αυτής της παρθενικής φιλοδοξίας είναι η αγιότητα της αμόμου και αμόλυντης παρθενομήτορος.

Ο Καρδινάλιος Newmann στο «περίφημο» γράμμα του προς τον Αιδεσιμότατο E. B. Pusey D.D., με την ευκαιρία του Eirenicon του (1865), λέει πολύ σωστά: «Η θεολογία ασχολείται με το υπερφυσικό και τείνει πάντοτε προς τα μυστήρια, που ο λογισμός δεν μπορεί ούτε να εξηγήσει ούτε να κρίνει. Οι γραμμές σκέψεώς της φθάνουν σ' ένα αφηρημένο τέλος και το να θέλει κανείς να τις παρακολουθήσει ή να τις συμπληρώσει είναι σαν να κάνει βουτιά μέσα στην άβυσσο. Ο άγ. Αυγουστίνος μας προειδοποιεί πως αν επιχειρήσουμε να βρούμε και να συνδέσουμε τα άκρα των γραμμών που τείνουν στο άπειρο, το μόνο που θα πετυχαίναμε θα ήταν η αντίφαση εμπρός στον ίδιο τον εαυτό μας». Όλοι συμφωνούμε ότι οι έσχατες απόψεις που θα όριζαν μια πραγματική εκτίμηση όλων των επί μέρους ζητημάτων της χριστιανικής παραδόσεως είναι δογματικές. Κανένα καθαρά ιστορικό επιχείρημα, είτε από την αρχαιότητα είτε από τη σιωπή, είναι ποτέ αποφασιστικό. Όλοι υπόκεινται στην περαιτέρω εξέταση και θεώρηση θεολογίας μέσα στην προοπτική του συνόλου της χριστιανικής πίστεως παρμένης σαν ένα όλο. Το έσχατο ερώτημα είναι απλό: δέχεσαι πραγματικά την πίστη της Βίβλου και της Εκκλησίας, δέχεσαι και απαγγέλλεις το σύμβολο της καθολικής πίστεως ακριβώς όπως καταγράφηκε και κατανοήθηκε, πιστεύεις πραγματικά στην αλήθεια της ενανθρωπήσεως ; Ας παραπέμψουμε για μια ακόμη φορά στο Newmann: «Θα πω τότε, συνεχίζει, όταν κάποτε διδαχθήκαμε την άποψη ότι η Μαρία γέννησε, θήλασε κι' κράτησε στα χέρια της το Αιώνιο στη μορφή ενός παιδιού, τί είδους φράγμα θα μπορούσε να συγκράτηση την ορμή και την πλημμύρα των σκέψεων που συνεπάγεται ένα τέτοιο δόγμα; Τί δέος και έκπληξη πρέπει να συνέχει τη γνώση ότι ένα κτίσμα έφτασε τόσο κοντά στη θεία ουσία;». Ευτυχώς που ο Καθολικός θεολόγος δεν αφήνεται μόνο στη λογική και στην ευμάθεια. Τον καθοδηγεί η πίστη· *credo ut intelligam*. Η πίστη διαφωτίζει το λογισμό και η ευμάθεια, η μνήμη του παρελθόντος, ζωογονείται από τη συνεχή εμπειρία της Εκκλησίας. Τον Καθολικό θεολόγο οδηγεί η αυθεντία της Εκκλησίας και η ζωντανή της παράδοση. Αλλά πάνω απ' όλα ο ίδιος ζει μέσα στην Εκκλησία που είναι το σώμα του Χριστού. Το μυστήριο της ενανθρωπήσεως συνεχίζεται έμπρακτα στην Εκκλησία και οι «συνέπειές» του φανερώνονται και αποκαλύπτονται στην εμπειρία της αφιερώσεως και στη συμμετοχή στα μυστήρια. Στην κοινωνία των Αγίων, που είναι

η Μία Αγία Καθολική Εκκλησία, το μυστήριο της Νέας Ανθρωπότητας, αποκαλύπτεται σαν μια καινή υπαρκτική κατάσταση. Και σ' αυτή την προοπτική, στη ζώσα συνάφεια του Μυστικού Σώματος του Χριστού, το πρόσωπο της Παρθενομήτορος εμφανίζεται σ' όλη του τη λάμψη και τη δόξα. Η Εκκλησία ήδη την θεωρεί στην κατάσταση της τελειότητας, τη βλέπει αχώριστα ενωμένη με τον Υιό της «καθήμενον επί την δεξιάν του Πατρός». Ήδη βρίσκεται στο πλήρωμα της ζωής -κατά πρόληψη. «Μετέστης προς την ζωήν, μήτηρ υπάρ-χουσα της ζωής», ομολογεί η Εκκλησία, «τάφος και νέκρωσις ουκ εκράτησεν ως γαρ ζωής μητέρα προς την ζωήν μετέστησεν ο μήτραν οικήσας αειπάρθενον» (Τροπάριο και Κοντάκιο της Κοιμήσεως της Θεοτόκου). Και πάλι αυτό δεν ήταν τόσο ένα βραβείο για την καθαρότητα και την αρετή της, όσο «συνέπεια» του υψηλού της αξιώματος να γίνει Μητέρα του Θεού, Θεοτόκος. Η θριαμβεύουσα Εκκλησία είναι η κατ' εξοχήν Εκκλησία λατρείας, η ύπαρξή της είναι ζώσα μετοχή στη μεσιτική ιδιότητα του Χριστού και στη λυτρωτική του αγάπη. Η ενσωμάτωση στο Χριστό, που είναι η ουσία της Εκκλησίας και όλης της χριστιανικής υπάρξεως, είναι πριν απ' όλα η ενσωμάτωση στην αγάπη του, που θυσιάζεται για τον άνθρωπο. Κι' εδώ υπάρχει μια ειδική θέση για εκείνη, που είναι ενωμένη με το Λυτρωτή σε μια μοναδική σχέση μητρικής στοργής και αφοσιώσεως. Η Θεοτόκος είναι πραγματικά η κοινή μητέρα όλων των ζώντων, όλων των χριστιανών, των γεγεννημένων και αναγεννωμένων εν Πνεύματι και αληθεία. Η στοργική ταύτιση με τον Υιό, που είναι η πνευματική ουσία της μητρότητας, φθάνει εδώ στην έσχατη τελειότητά της. Η Εκκλησία δεν δογματίζει πολύ πάνω στα μυστήρια της ίδιας της υπάρξεως. Γιατί το μυστήριο της Μαρίας είναι ακριβώς το μυστήριο της Εκκλησίας. Mater Ecclesia και Virgo Mater είναι οι γεννήτορες της Καινής Ζωής. Και οι δύο είναι orantes. Η Εκκλησία καλεί τους πιστούς και τους βοηθά να αναπτυχθούν πνευματικά σ' αυτά τα μυστήρια της πίστεως, που είναι και μυστήρια της ίδιας τους της υπάρξεως και του πνευματικού τους προορισμού. Στην Εκκλησία μαθαίνουν να θεωρούν και να λατρεύουν τον ζώντα Χριστό μαζί με όλη την κοινότητα και Εκκλησία των πρωτοτόκων των απογεγραμμένων εν ουρανοίς. Και σ' αυτή την ένδοξη κοινότητα βλέπουν το αιώνιο πρόσωπο της Μητέρας του Κυρίου και Λυτρωτή γεμάτο χάρη και αγάπη -«την τιμιωτέραν των Χερουβείμ και ενδοξοτέραν ασυγκρίτως των Σεραφείμ, την αδιαφθόρως Θεόν λόγον τεκούσαν». Στο φως αυτής της θεωρίας και εν τω πνεύματι της πίστεως πρέπει ο θεολόγος να εκπληρώνει το έργο του της ερμηνείας στους πιστούς και σ' όσους αναζητούν την αλήθεια στο ακατάληπτο μυστήριο της ενανθρωπήσεως. Αυτό το μυστήριο συμβολίζει ακόμη, όπως και στην εποχή των Πατέρων, ένα μοναδικό και ένδοξο όνομα: Μαρία-Θεοτόκος, η Μητέρα του Σαρκωθέντος Θεού.

(π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, «Θέματα Ορθοδόξου Θεολογίας», σ.125-138, εκδ. Άρτος Ζωής)

<https://bit.ly/3ex2tzv>